

OBSERVATORIUM VOOR GEZONDHEID
EN WELZIJN • BRUSSEL
OBSERVATOIRE DE LA SANTÉ
ET DU SOCIAL • BRUXELLES

COMMISSION COMMUNAUTAIRE COMMUNE
GEMEENSCHAPPELIJKE GEMEENSCHAPSCOMMISSIE

De nota's van het Observatorium nr4

**WELKE BEROEPSMOGELIJKHEDEN ZIJN ER TEN
AANZIEN VAN DE VERSCHILLENDE PROBLEMEN OM
TOEGANG TE HEBBEN TOT HUISVESTING IN HET
BRUSSELS GEWEST? • SAMENVATTING VAN HET RAPPORT
'HET (NIET-)GEBRUIK VAN BEROEPSPROCEDURES INZAKE
HUISVESTING' GEREALISEERD DOOR V. VAN DER PLANCKE EN
N. BERNARD • JUNI 2019**

Welke beroepsmogelijkheden zijn er ten aanzien van de verschillende problemen om toegang te hebben tot huisvesting in het Brussels Gewest?

Samenvatting van het rapport 'Het (niet-)gebruik van beroepsprocedures inzake huisvesting' gerealiseerd door V. van der Plancke en N. Bernard

Inhoudstafel

Inleiding	3
1. Het (niet-)gebruik van beroepsprocedures	3
2. Het gebruik van beroep bij grote problemen die van invloed zijn op de huisvesting	4
2.1. Discriminatie bij de toegang tot huisvesting	5
2.2. Problemen om zich in te schrijven in het Bevolkingsregister, als gevolg van 'slechte huisvesting' of gebrek aan huisvesting	6
2.2.1. Weigering of schrapping van het referentieadres	7
2.2.2. Weigering van voorlopige inschrijving	7
2.2.3. Inschrijvingsfout bij de gezinssamenstelling of verkeerde toepassing van het samenwoningspercentage	8
2.3. Hoge prijs van huisvesting	9
2.3.1. Betwisting van een huur die als onrechtmatig wordt beschouwd gezien de kwaliteit van de woning: geschillen voor de vrederechter	9
2.3.2. Beroepsmogelijkheden in geval van weigering van hulp bij de huisvesting voor mensen die over onvoldoende financiële middelen beschikken	9
3. Aanbevelingen	11

Inleiding

In het kader van zijn Thematisch rapport 2016 over het niet-gebruik van sociale rechten wees het Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel op de omvang van niet-toegang tot rechten en de vele weigeringen tot verlening van rechten waarmee mensen in bestaansonzekerheid geconfronteerd worden. Parallel daarmee is de toegang tot huisvesting in het Brussels Gewest voor veel bewoners problematisch door een context van armoede en hoge huurprijzen.

Op basis van deze verontrustende vaststellingen liet het Observatorium voor Gezondheid en Welzijn een juridisch onderzoek uitvoeren over 'Het (niet-)gebruik van beroepsprocedures inzake huisvesting', met als doel de beroepsmogelijkheden te bekijken in geval van negatieve beslissingen inzake de verlening van een recht op het vlak van huisvesting. De keuze ging uit naar drie belangrijke problematieken in het Gewest: de discriminatie inzake toegang tot de huisvesting (hoofdstuk 1), de kwestie van niet-ingeschreven zijn in het bevolkingsregister (hoofdstuk 2) en de duurte van de huisvesting (hoofdstuk 3)^[1]. Het rapport beschrijft de bestaande beroepsprocedures in detail, de mate waarin ze gebruikt worden en de redenen waarom ze onvoldoende gebruikt worden. Deze nota biedt een samenvatting van dit rapport en neemt de belangrijkste elementen ervan over.

1. Het (niet-)gebruik van beroepsprocedures

Volgens de verschillende gemobiliseerde bronnen (getuigenissen op het terrein, beschikbare gegevens) blijkt duidelijk dat het gebruik van beroepsprocedures in geval van weigering van een recht zeer zelden voorkomt bij personen in bestaansonzekerheid.

De mechanismen die verklaren waarom al dan niet gebruik wordt gemaakt van de administratieve en gerechtelijke beroepsprocedures (of dit nu op het vlak van huisvesting is of op andere vlakken) door mensen die in armoede leven, zijn van dezelfde aard als deze die aangehaald worden in het Thematisch rapport 2016 over het niet-gebruik van sociale rechten: het niet-kennen van hun recht; het niet-voorstellen ervan door de hulpverleners; het niet-vragen van hun recht; de niet-toegang tot het recht.

¹ We merken op dat de problematiek van onbewoonbare huizen, eveneens een belangrijk probleem in het Brussels Gewest, hier niet wordt aangehaald. Deze problematiek wordt wel behandeld in het Thematisch rapport over uithuiszettingen (te verschijnen).

HET NIET-KENNEN VAN DE BEROEPSMOGELIJKHEDEN

(1) De persoon in bestaansonzekerheid is zich vaak niet bewust van het feit dat hij rechten heeft, dus is hij zich vaak niet bewust van het onrecht dat hij lijdt. Aangezien hij zijn rechten niet kent, heeft hij dus a fortiori geen kennis van de beroepsmogelijkheden.

(2) De persoon in bestaansonzekerheid is zich bewust van zijn recht, maar niet van het bestaan van een beroepsmogelijkheid, bij gebrek aan informatie of omdat de administratieve en juridische taal ontoegankelijk is voor hem, of omdat hij een van beide landstalen niet beheerst.

HET NIET-VOORSTELLEN VAN DE BEROEPSMOGELIJKHEDEN

De hulpverleners die rechtstreeks met hen in contact staan, zijn zelf ook niet altijd op de hoogte van de beroepsmogelijkheden of zijn bang om de persoon op een dwaalspoor te brengen, omdat de wetgeving zo ingewikkeld is en voortdurend verandert. Zij zullen er vaak de voorkeur aan geven om eerst te komen tot een minnelijke schikking, en zij zullen de persoon afraden om juridisch beroep aan te tekenen, omdat ze denken dat ze te weinig kans op slagen hebben. De invloed van de sociale hulpverleners is op deze manier vaak bepalend bij het al dan niet gebruiken van een beroepsmogelijkheid.

HET 'VRIJWILLIG' NIET-VRAGEN

(1) Het niet-vragen kan voorkomen als het onrecht wordt gezien, maar de betrokkene niet overweegt om in beroep te gaan om 'morele' redenen, omdat hij bijvoorbeeld van mening is dat de eigenaar al zo 'vriendelijk' was om hem huisvesting aan te bieden. Dergelijke gevallen kunnen enorm toenemen binnen een context van stigmatiserende en culpabiliserende uitlatingen ten aanzien van de meest kwetsbare groepen.

(2) In andere gevallen identificeert de betrokkene de verantwoordelijken voor de schending van zijn recht, maar ziet hij ervan af om in beroep te gaan om tal van redenen:

- taalkundige, financiële en administratieve/bureaucratische belemmeringen.

In dit opzicht maakt de **hervorming van de juridische bijstand** van 2016 de toegang tot justitie nog moeilijker, omdat deze een 'responsabilisering' beoogt van zowel de gebruikers als de pro Deo-advocaten. Het complex worden ontmoedigt zowel de advocaten als de mensen in bestaansonzekerheid – in het bijzonder omdat de justitiabelen voortaan het bewijs moeten leveren dat hun middelen (en niet langer hun inkomsten) ontoereikend zijn (zelfs voor de begunstigen van een leefloon). Sinds de inwerkingtreding van deze hervorming werd er een drastische daling vastgesteld van het aantal aanstellingen van pro Deo-advocaten.

- het feit dat het positieve resultaat (als het zover komt) zelden de genomen risico's (verlies van de huisvesting, represailles van de eigenaar ...) compenseert.

DE NIET-TOEGANG TOT JUSTITIE

Dit verwijst over het algemeen naar een situatie van niet-ontvankelijkheid van het beroep, omdat het beroep bijvoorbeeld te laat wordt ingediend, omdat het onvoldoende

gedocumenteerd is of omdat de argumentatie niet goed is. Een van de problemen heeft te maken met de bewijslast die over het algemeen ten laste van het slachtoffer valt, wat hem vaak verhindert om gelijk te halen.

2. Het gebruik van beroep bij grote problemen in verband met huisvesting

Naargelang de situaties en het soort recht dat geweigerd wordt, bestaat er een groot aantal beroepsprocedures, die vaak heel specifiek zijn. Kader 1 vermeldt enkel bepaalde belangrijke types beroep die in deze nota besproken worden.

➤ Kader 1

INLEIDING TOT DE BEROEPSMOGELIJKHEDEN IN VERBAND MET DE HUISVESTINGSPROBLEMATIEK

Naargelang de desbetreffende problematiek voorziet de reglementering in beroepsmogelijkheden van verschillende aard. We vermelden hier drie grote types:

1. De beroepsmogelijkheden voor de gewone rechtscolleges: hoven en rechtbanken

Justitie is een bevoegdheid van de federale overheid. In geval de eventuele bemiddelingsprocedures zouden falen, zijn de **hoven en rechtbanken** met name bevoegd voor geschillen inzake:

- **burgerlijk recht** (bijvoorbeeld voor geschillen betreffende de huurovereenkomst). De rechterlijke bevoegdheden worden hierbij uitgeoefend op drie niveaus: (1) de **vredegerechten**, die gemobiliseerd worden in geval van geschillen die betrekking hebben op bedragen onder een bepaalde limiet; (2) de **rechtbanken van eerste aanleg**, voor geschillen vanaf een bepaald bedrag, en in geval er in beroep wordt gegaan tegen de beslissingen van de vrederechters; (3) de **hoven van beroep**, in geval van betwisting van een beslissing van de rechtbank van eerste aanleg.
- **sociaal recht** (bijvoorbeeld in geval van een beroep tegen de weigering van een recht verleend door een instelling van de sociale zekerheid of voor maatschappelijk welzijn zoals het OCMW). De rechtsinstanties zijn de **arbeidsrechtbanken en, in beroep, het Arbeidshof**.
- **strafrecht**, dat betrekking heeft op misdrijven (strafbare daden volgens het strafrecht), en eveneens bestaat uit verschillende rechtbanken (die hier niet nader worden gespecificeerd).

Met betrekking tot de **huisvestingszaken** waarvan sprake is in deze nota, gaat het **voornamelijk om het burgerlijk recht (vredegerechten en rechtbanken van eerste aanleg) en het sociaal recht (arbeidsrechtbanken)**. De arbeidsrechtbanken vormen de meest toegankelijke rechtbanken van het Belgische rechtsstelsel.

2. De administratieve beroepsmogelijkheden

In bepaalde gevallen verleent de wet bevoegdheden aan bepaalde specifieke instanties (administraties, regering) om te oordelen over bepaalde geschillen (bv. beroep in geval van een geweigerde toekenning van een herhuisvestingstoelage). Deze beroepsmogelijkheden bieden over het algemeen tal van voordelen ten aanzien van de gerechtelijke beroepsmogelijkheden, die duurder, zwaarder en indrukwekkender zijn.

3. De rechtsmiddelen voor de administratieve rechtscolleges: de Raad van State

De Raad van State heeft met name een rechterlijke controle-opdracht betreffende de conformiteit van de beslissingen van de openbare instanties (zoals de gemeenten bijvoorbeeld). Het is belangrijk om te benadrukken dat de rechtsmacht van de Raad van State in principe beperkt is tot de bevoegdheid om administratieve beschikkingen op te schorten en te vernietigen, wat betekent dat de Raad van State niet de rechter van gemeen recht van de administratie in België is. De geschillen betreffende subjectieve rechten (burgerlijke aansprakelijkheid, overeenkomst ...) vallen immers onder de bevoegdheid van de gerechtelijke hoven en rechtbanken, ook als een van de partijen de administratie is.

2.1. DISCRIMINATIE BIJ DE TOEGANG TOT HUISVESTING

Wij overlopen hier de gevallen van discriminatie bij de toekenning van huisvesting op de private huurmarkt. De belangrijkste criteria voor discriminatie in dit kader zijn in het Brussels Gewest gebaseerd op de 'raciale' herkomst en het socio-economisch statuut.

Sinds 1 januari 2018 creëert de Brusselse huisvestingswet een algemeen kader dat grotendeels de reeds bestaande federale bepalingen overneemt, maar ook nieuwe elementen invoert om de strijd aan te binden tegen discriminatie gebaseerd op een aantal criteria. Er dient op gewezen te worden dat het discriminerend feit in aanmerking wordt genomen, ongeacht de intentie om te discrimineren. De Brusselse huisvestingswet voorziet **in beroepsmogelijkheden en sancties van burgerlijke aard**, het strafrechtelijk beroep komt weinig voor (en is voorbehouden voor specifieke gevallen van opzettelijke discriminatie of het aanzetten tot discriminatie). Met betrekking tot de nieuwe bepalingen die niet bestonden op federaal niveau, heeft de Brusselse huisvestingswet namelijk het verbod ingevoerd op het in aanmerking nemen, door de verhuurder, van de herkomst en de aard van de middelen van de geselecteerde kandidaat-huurder om een woning te weigeren, teneinde de strijd aan te binden tegen discriminatie op basis van het vermogen.

In geval van discriminatie bij de toegang tot huisvesting in het Brussels Gewest kan een **beroep ingesteld worden voor de burgerlijke kamers van de rechtbank van 1e aanleg** van Brussel. Om de efficiëntie van deze middelen te versterken, **zijn er verschillende wetgevende maatregelen** opgenomen in de Brusselse huisvestingswet:

- De mogelijkheid voor bepaalde autonome publieke instellingen, (vakbonds-)organisaties of bepaalde verenigingen om een gerechtelijke procedure in te spannen, voor rekening of ter ondersteuning van een slachtoffer, met zijn goedkeuring. **UNIA** is de belangrijkste speler die deel uitmaakt van deze instellingen, en die dus het initiatief kan nemen om een proces in te spannen.
- Beschermingsmaatregelen **tegen represailles** in geval van indiening van een klacht wegens discriminatie.
- De mogelijkheid om een vordering tot staking in te stellen, d.w.z. een **versnelde gerechtelijke procedure** die beveelt om de discriminatie snel te beëindigen.
- Aanpassing van de **bewijslast**: wanneer het vermoeden van discriminatie erkend is, verschuift de bewijslast naar de aangeklaagde partij.
- Het invoeren van verschillende **sancties** waaronder de forfaitaire schadeloosstelling van de kandidaat-huurder.

Op dit ogenblik zijn er geen statistieken beschikbaar betreffende het aantal ingediende verzoekschriften. De enkele indicatoren die beschikbaar zijn (met name het aantal geopende dossiers bij UNIA) tonen echter aan dat er maar **een beroep zeer zeldzaam** is in verhouding tot het grote

aantal gevallen van ervaren discriminatie. Op basis van een enquête die in België werd uitgevoerd betreffende personen van Noord-Afrikaanse en Turkse afkomst, wordt daarenboven vastgesteld dat de meeste gevallen van discriminatie niet worden gemeld.

De evaluaties van de federale wetten, die werden omgezet op Brussels niveau, tonen echter aan dat, **ondanks deze veelbelovende bepalingen, de efficiëntie van de beroepsmogelijkheden ondermijnd wordt door verschillende factoren**:

- De uitsluiting van bepaalde situaties die niet in het wettelijk kader passen, zoals gevallen van discriminatie tussen mede-eigenaars.
- Onvoldoende kennis van de wetgeving (met name het feit dat de discriminatie op zich - zelfs zonder intentie - volstaat voor een veroordeling), bij de slachtoffers zelf, maar ook bij bepaalde institutionele actoren (bijvoorbeeld bepaalde rechters). Onrechtstreekse discriminatie wordt ook zelden (h)erkend.
- De hoge kosten van justitie en de lange procedure (de bedoeling van een snelle vordering voor het gerecht waarin de wetgeving voorziet, blijkt in de praktijk niet haalbaar te zijn).
- De moeilijkheid van het vermoeden van discriminatie, en soms rechters die de zaken niet goed begrijpen (die bijvoorbeeld aan de justitiabele zelf vragen om het bewijs van de discriminatie te leveren).
- Het geringe aantal door institutionele en collectieve actoren ingestelde rechtsvorderingen.
- Lacunes in de bescherming tegen represailles. De vastgoedmakelaar die bijvoorbeeld zijn beklag zou doen over de discriminerende gedragingen van een eigenaar wordt niet beschermd tegen de eventuele represaillemaatregelen van zijn werkgever (die liever zijn werknemer (de makelaar) uitsluit dan een klant (de eigenaar) te verliezen); enkel het rechtstreekse slachtoffer komt in aanmerking voor de beschermingsmaatregelen.
- Het feit dat de sancties waarin voorzien is voor wie zich schuldig maakt aan discriminatie 'niet adequaat zijn, niet in verhouding zijn en niet efficiënt zijn', en onvoldoende afschrikken.
- Het bestaan van onderhandelde buitengerechtelijke oplossingen, die voordelen bieden, maar die ook hun beperkingen hebben: geen jurisprudentie gecreëerd, minder publiciteit ...

Het **strafrechtelijk beroep komt ook zelden voor**. Het aantal dossiers bij de politie is gering, want slachtoffers denken over het algemeen, en (op basis van bepaalde statistieken) vaak terecht, dat hun klacht zonder gevolg zal geklasseerd worden.

2.2. PROBLEMEN OM ZICH IN TE SCHRIJVEN IN HET BEVOLKINGSREGISTER, ALS GEVOLG VAN 'SLECHTE HUISVESTING' OF GEBREK AAN HUISVESTING

Er worden hier drie verschillende situaties besproken: (1) de weigering of de schrapping van het referentieadres, (2) de weigering van de voorlopige inschrijving en (3) de inschrijvingsfout bij de gezinssamenstelling of de verkeerde toepassing van het samenwoningspercentage voor de toekenning van een toelage.

De beslissingsorganen wiens weigeringen kunnen leiden tot een beroep zijn (hier in de context van huisvestingsproblemen), naargelang het geval, de gemeenten (weigering

om in te schrijven in het bevolkingsregister, fout in het register betreffende de gezinssamenstelling), de OCMW's (onwettige weigering van het referentieadres voor daklozen, fout in de toepassing van het samenwoningspercentage), of een socialezekerheidsinstelling zoals de RvA (eveneens in geval van een fout betreffende de toepassing van het samenwoningspercentage). De beroepsprocedures zullen dus verschillen naargelang het gaat om een weigering of een fout van enerzijds een gemeente of anderzijds het OCMW en de socialezekerheidsinstellingen.

Kader 2

DE WET VAN 9 NOVEMBER 2015^[2]: EEN HERVORMING DIE DE TOEGANKELIJKHEID VAN HET BEROEP BEPERKT IN GEVAL VAN WEIGERING VAN INSCHRIJVING IN HET BEVOLKINGSREGISTER DOOR DE GEMEENTEN

Voor de invoering van de wet van 9 november 2015 kon elke weigering van inschrijving door de gemeente het voorwerp uitmaken van een beroep bij het ministerie van Binnenlandse Zaken. Dit beroep ging meestal in tegen praktijken van sommige gemeenten die soms zo handelen om het aantal mensen in grote armoede op hun grondgebied te beperken. Deze mogelijkheid van een administratief beroep bood heel wat troeven inzake toegankelijkheid: gratis procedure, snelheid, geringe graad van formalisme en mogelijkheid om gehoord te worden door de minister. De beslissing van de FOD Binnenlandse Zaken werd opgelegd aan de gemeente, tenzij deze laatste de annulering daarvan bekwam voor de Raad van State. De antwoorden van de minister waren over het algemeen positief voor de aanvrager.

Sinds 10 december 2015 (datum van inwerkingtreding van de wet van 9 november 2015) is het niet meer mogelijk om beroep in te stellen bij de minister van Binnenlandse Zaken indien de motivering voor de weigering van inschrijving door de gemeente gebaseerd is op het illegale karakter van de woning (ongezondheid, kraakpand, niet-conformiteit op stedenbouwkundig vlak ...). De bevoegdheid van de FOD Binnenlandse Zaken beperkt zich voortaan tot de kwestie van de effectieve verblijfplaats (d.w.z. controleren of de persoon wel op de opgegeven plaats woont). In de andere situaties van weigering van inschrijving in het bevolkingsregister door de gemeenten is de enige beroepsmogelijkheid voortaan gerechtelijk en dus duur, langer, ingewikkelder en meer intimiderend. Bovendien vervangt dit een beroepsniveau (in geval van betwisting van de beslissing van het eerste beroepsorgaan). Dit ontmoedigt en beperkt a fortiori de uitoefening van het beroep.

Bovendien preciseert de wet niet duidelijk welke gerechtelijke instantie in het kader van het beroep moet gemobiliseerd worden. Standaard is dit de rechtbank van 1e Aanleg, terwijl de eerste reflex zou zijn om naar de Raad van State te gaan. Maar deze wijst zijn bevoegdheid af en verwijst naar de rechtbank van 1e Aanleg. Het wetgevend kader preciseert de procedure dus niet duidelijk, en dit versterkt het niet-gebruik van beroepsmogelijkheden in dergelijke situaties.

Tussen 2012 en 2015 werden er in België een honderdtal beroepsprocedures per jaar ingesteld bij de FOD Binnenlandse Zaken (die in deze periode bevoegd was voor alle gevallen van weigering van inschrijving door de gemeente). De meeste procedures leidden tot een positieve beslissing voor de mensen die beroep indienden. Ingevolge de wijziging van de wetgeving is het aantal beroepsprocedures voor het gerecht, dat waarschijnlijk heel beperkt is, niet gekend.

² 'Wet houdende diverse bepalingen Binnenlandse Zaken' van 9 november 2015, in werking getreden op 10 december 2015.

2.2.1. WEIGERING OF SCHRAPPING VAN HET REFERENTIEADRES

Het referentieadres biedt sommige mensen die geen wettelijke woonplaats in België hebben – omdat ze geen vaste verblijfplaats hebben wegens, bijvoorbeeld, een recente uitzetting – of die er niet wonen, niettemin een louter ‘administratief’ **contactadres** in een Belgische gemeente. Een adres hebben is een **onmisbare voorafgaande vereiste voor een administratief bestaan en om toegang te hebben tot rechten** (onder andere burgerrechten en sociale rechten).

Daklozen, nomaden en gevangenen kunnen met name een referentieadres krijgen. Dit kan het adres zijn van een persoon (zonder impact, in theorie, op diens administratief statuut), van bepaalde verenigingen (voor nomaden) of van een OCMW (enkel voor daklozen die voldoen aan bepaalde voorwaarden). Het OCMW moet nagaan of de persoon te weinig middelen heeft om toegang te krijgen tot huisvesting (rekening houdend met de context zoals het aanbod aan beschikbare woningen, de eventuele schuldenlast van de betrokkene enz.) en of het klopt dat de persoon ‘niet ingeschreven is’ in het bevolkingsregister.

Verschillende organisaties **stellen** problemen vast met betrekking tot de inschrijving op een referentieadres, zowel bij de gemeenten als bij de OCMW's. De **gemeenten** gaan in bepaalde gevallen over tot hun **eigen interpretatie** van de regels en algemene instructies, die strijdig is met het wettelijk kader. Onlangs werd wel een omzendbrief gepubliceerd betreffende de inschrijving van nomaden op het referentieadres om de reglementering in dit specifieke geval te verduidelijken. Daarnaast worden er **tal van gevallen van weigeringen van een toekenning of van willekeurige schrappingen gemeld** van het referentieadres door de **OCMW's**, dus buiten het wettelijke kader. Deze weigeringen/schrappingen kunnen verband houden met een gebrek aan kennis van de omstandigheden van daklozen, met willekeurige beoordelingen van de toereikendheid van het inkomensniveau, met weigeringen van aanvragen op basis van territoriale onbevoegdheid, naast voorwaarden waarin niet voorzien is door de wet, enz. Er worden ook procedurefouten gemeld (ontbreken van een gedetailleerde motivatie van de weigering van de toekenning ...).

Deze praktijken kunnen **in theorie** het voorwerp uitmaken van een beroep, dat verschild naargelang het gaat over een weigering door de gemeente of door het OCMW.

- Voor **weigeringen door de gemeente** van de inschrijving van het referentieadres was het vroeger mogelijk om in beroep te gaan bij de FOD Binnenlandse Zaken (cf. kader 2). Maar sinds de inwerkingtreding van de wet van 9 november 2015 maakt de weigering door de gemeente om het referentieadres in te schrijven niet meer het voorwerp uit van een gerechtelijk beroep bij de **rechtbank van 1e Aanleg**, wat het gebruik ervan belemmert, gezien de traagheid, de complexiteit en de kosten van de procedure.

- In het geval dat het **OCMW weigert** om een referentieadres toe te kennen aan een dakloze, kan deze laatste een beroep instellen voor de **arbeidsrechtbank** (binnen een termijn van drie maanden). Het Charter van de sociaal verzekerde bepaalt dat elke negatieve beslissing die wordt genomen door het OCMW moet gemotiveerd worden, en dat de beroepsmogelijkheden duidelijk moeten vermeld worden. **De procedure voor de arbeidsrechtbank is duidelijk gemakkelijker en toegankelijker dan die voor de rechtbank van 1e aanleg**: de procedure is vereenvoudigd en gratis (behalve de advocatenkosten), en bijstand of vertegenwoordiging van de justitiabele door een vereniging is mogelijk (de betrokkenen kunnen bijvoorbeeld verdedigd worden door de jurist van een vereniging). De behandelingstermijnen zijn wel lang.

In de praktijk maakt het ontbreken van systematische en beschikbare gegevens uit de rechtspraak, zowel over het aantal weigeringen/schrappingen als over het aantal beroepsprocedures, het onmogelijk om formele conclusies te trekken over het gebruik van de beroepsprocedures. Toch blijkt uit gegevens ingezameld door het Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting betreffende de beroepsprocedures zo dat in geval van een **weigering van een OCMW het aantal beroepsprocedures gering is ten opzichte van het aantal gemelde willekeurige weigeringen**. Het Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting zamelde 100 beslissingen in voor de jaren 2016-2017 bij de arbeidshoven en -rechtbanken, hoofdzakelijk in Brussel. Het onderzoek van deze beslissingen wijst erop dat het aandeel van de zaken die de beslissingen van de OCMW's ontkrachten (30 % van de gevallen) in de buurt komt van het aandeel van de zaken die deze bevestigen (39 %) [3]. De redenen om de toewijzing van het referentieadres te weigeren zijn erg uiteenlopend, maar ze hebben meestal te maken met de betwisting van de dakloosheid van de aanvrager enerzijds, en het illegaal of onregelmatig verblijf van de aanvrager anderzijds [4].

Ondanks **het feit dat de arbeidsrechtbanken tot de meest toegankelijke van het gerechtelijk systeem behoren, ligt het aantal gerechtelijke beroepsprocedures duidelijk veel lager dan het aantal ervaren problemen**, wat getuigt van de niet-uitoefening van het recht bij de sociale rechter bij de meest kwetsbare groepen.

2.2.2. WEIGERING VAN VOORLOPIGE INSCHRIJVING

De **voorlopige inschrijving** bij de gemeente, en dus in het Bevolkingsregister, is voorzien voor de mensen die daadwerkelijk verblijven in een woning die niet-conform is verklaard

3 Daarnaast zijn er nog andere mogelijkheden, wanneer bijvoorbeeld de zaak wordt opgeschort omdat de persoon in tussentijd een domicilie heeft, of omdat het OCMW alsnog een referentieadres heeft toegekend.

4 Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting, 'Het referentieadres bij een OCMW - Onderzoek van de rechtspraak 2016-2017'.

overeenkomstig de veiligheidsregels, de gezondheidsregels, de stedenbouwkundige regels of de regels inzake ruimtelijke ordening.

Indien de voorlopige domiciliëring overeenstemt met de definitieve domiciliëring in termen van toegang tot een administratief bestaan en dus tot rechten, dan is zij bedoeld om de aandacht van de gemeentelijke overheid te vestigen op de aanwezigheid van een woning die niet voldoet aan de vigerende normen, maar ook om de bewoner op de hoogte te brengen van de onzekere aard van zijn verblijf, aangezien de gemeente geacht wordt om de omstreden situatie te beëindigen (door de bewoner eventueel te verplichten om te verhuizen).

Op basis van de reglementering mag de **weigering om in te schrijven** niet enkel gebaseerd zijn op controles waarbij wordt aangetoond dat de aanvrager niet op het opgegeven adres woont. Uit feiten en getuigenissen blijkt echter dat de weigeringen om in te schrijven, inclusief de voorlopige, gemotiveerd door het feit dat de huisvesting niet voldoet aan de reglementering (bv. campings), talrijk blijven.

De bevoegde autoriteiten in geval van een weigering van voorlopige inschrijving van de gemeente zijn de FOD Binnenlandse Zaken en de gerechtelijke instanties. Zoals uitgelegd in kader 2: als de gemeente het gezin niet tegensprekt inzake de daadwerkelijke woonplaats ten aanzien van de opgegeven plaats, maar eerder het **illegale karakter van de woning aanhaalt om een weigering tot inschrijving te rechtvaardigen**, dan is de FOD niet langer bevoegd inzake het beroep. Deze blijft echter wel de vragen van de burgers beantwoorden en probeert om het geschil te regelen op basis van de reglementering bij de gemeente. Maar het enige, mogelijke beroep in dat geval is een geding voor **het gerecht**, met alles wat dit met zich meebrengt aan bijkomende hinderpalen.

2.2.3. INSCHRIJVINGSFOUT BIJ DE GEZINSSAMENSTELLING OF VERKEERDE TOEPASSING VAN HET SAMENWONINGSPERCENTAGE

Met meerdere personen samenwonen is een oplossing die alsmat vaker voorkomt om een huisvesting te bekomen voor een meer toegankelijke huurprijs. Deze 'keuze' om samen te huren impliceert echter het **risico dat men overgaat van het administratief statuut van alleenstaande naar dat van samenwonende**, wat een drastische daling impliceert van het bedrag van de sociale toelage of van het vervangingsinkomen voor de meest kwetsbare groepen (gezien ons model voor sociale hulp en sociale zekerheid van niet-individualisering van sociale rechten).

De **gezinsamenstelling** wordt ingeschreven in de bevolkingsregisters. Zo bestaat een gezin uit meerdere personen als deze laatsten eenzelfde woning delen en er samenleven (het is vooral de aanwezigheid van een

gemeenschappelijke keuken en badkamer die als criterium wordt gebruikt). In de praktijk zijn er bepaalde elementen, zoals de aanwezigheid van één bel, die voor de wijkagent kunnen volstaan om ervan uit te gaan dat het om één gezin gaat.

Uit de gezinsamenstelling vermeld in het register wordt vaak, ten onrechte, afgeleid (in ieder geval voor het leefloon en de werkloosheidsuitkering), dat er sprake is van **samenwonen in het kader van maatschappelijk welzijn en sociale zekerheid**. Samenwonen veronderstelt in principe dat er voldaan is aan twee veeleisende criteria: onder eenzelfde dak wonen, een voorwaarde waaraan enkel is voldaan indien de betrokkenen enerzijds 'belangrijke' leefruimtes delen (zoals de slaapkamer), en anderzijds een gezamenlijk regeling hebben inzake gezinskwesties (het delen van uitgaven, middelen en huishoudelijke taken).

De beroepsprocedures kunnen dus betrekking hebben op een inschrijvingsfout in het bevolkingsregister (1) of op een verkeerde toepassing van het samenwoningspercentage (2).

(1) In geval van een **inschrijvingsfout in het register** kan de persoon een *beroep tot rechtzetting* indienen bij de gemeentelijke overheid, door een aantekend schrijven te richten aan het College van burgemeester en schepenen. De gemeente moet binnen 15 dagen antwoorden, de procedure is gratis en de mensen kunnen gehoord worden. Dit soort beroep tot rechtzetting komt wel vaker voor. Tegen een beslissing tot weigering van rechtzetting kan een *beroep tot nietigverklaring* worden ingesteld voor de **Raad van State**.

(2) De inschrijving van verschillende personen in eenzelfde gezinsamenstelling kan onterecht leiden tot de toepassing van een samenwoningspercentage **door de instellingen voor maatschappelijk welzijn en sociale zekerheid**. De sociale rechtscolleges (rechtbanken en Arbeidshof) zijn bevoegd om de beroepsprocedures te behandelen inzake **de verkeerde toepassingen van het samenwoningspercentage**.

Het Hof van Cassatie heeft een positieve invulling gegeven aan het begrip samenwonen in het kader van maatschappelijk welzijn en sociale zekerheid door twee keer te oordelen dat de betrokkenen moeten genieten van de werkloosheidsuitkering overeenkomstig het percentage van een alleenstaande, niettegenstaande het feit dat zij hun leefruimte delen met andere personen. Het Hof verduidelijkt dat het statuut van samenwonende enkel geldt indien de personen gezamenlijk de gezinskwesties regelen. **Deze juridische uitspraak mag dan misschien wel een fundamenteel positief keerpunt zijn voor de invulling van het begrip samenwonen, toch moeten we op het terrein vaststellen dat er maar weinig mensen zijn die in beroep gaan tegen de verkeerde toepassing van het samenwoningspercentage** (terwijl er veel mensen zijn die geconfronteerd worden met deze problematiek).

2.3. HOGE PRIJS VAN HUISVESTING

Het fundamenteel recht op huisvesting voor een toegankelijke huurprijs wordt vermeld in verschillende teksten (handvesten, ...), op verschillende niveaus (internationaal, Europees en Belgisch). Toch bestaat er geen expliciete wettekst tegen onrechtmatige huurprijzen op zich.

2.3.1. BETWISTING VAN EEN HUUR DIE ALS ONRECHTMATIG WORDT BESCHOUWD GEZIEN DE KWALITEIT VAN DE WONING: GESCHILLEN VOOR DE VREDERECHTER

De Brusselse regering nam op 19 oktober 2017 een besluit aan met het oog op de uitwerking en het ter beschikking stellen van een **indicatief en niet-dwingend overzicht voor huurprijzen** op het Brussels grondgebied⁵. Het niet-dwingende karakter van dit overzicht staat echter het gebruik ervan niet in de weg, zodat de huurders kunnen genieten van een redelijke huurprijs. Dit overzicht zou in theorie kunnen dienen als middel voor een potentieel beroep, of het zou voor een vrederechter kunnen dienen in het kader van een proces.

De vrederechter is bevoegd om een geschil betreffende een onredelijke huurprijs te beslechten in de twee volgende gevallen: hij zou kunnen aangesproken worden ingevolge een aanvraag tot herziening van de huurprijs waarop de verhuurder niet heeft geantwoord (1) of ingevolge de eventuele toepassing van een 'uitzondering van niet-nakoming' die wordt betwist door de tegenpartij (2):

(1) De reglementering voorziet in het principe van de **herziening van de huurprijs**, dat de mogelijkheid biedt om over te gaan tot zowel een opwaartse als een neerwaartse herziening van de huurprijs (om de drie jaar voor huurovereenkomsten van negen jaar) op basis van 'nieuwe omstandigheden'. In het kader van een vernieuwende aanpak zou men het referentieoverzicht van de huurprijzen dat in werking trad op 1 januari 2018 kunnen beschouwen als 'nieuwe omstandigheden'. En mocht het bestaan daarvan op zich niet voldoende zijn, dan zou het toch kunnen ingeroepen worden om op objectieve wijze aan te tonen dat bijvoorbeeld de prijzen in een bepaalde wijk zijn gedaald of om aan te tonen dat de woning bij het niet uitvoeren van werken niet meer voldoet aan de huidige kwaliteitsnormen.

(2) Wat de huurovereenkomst betreft, bestaat de '**uitzondering van de niet-nakoming**' er voor de huurder in om de huurprijs niet langer (volledig of gedeeltelijk) te betalen, omdat de verhuurder zijn verplichtingen niet is nagekomen.

⁵ De eerste doelstelling van dit indicatieve en niet-dwingende overzicht bestaat erin om voor het grote publiek een duidelijk overzicht te geven van de huurprijzen. Voor de huurder of de verhuurder biedt dit overzicht de mogelijkheid om de gevraagde of de te vragen huurprijs te evalueren, rekening houdend met de markt en de kenmerken van het goed. Voor meer informatie: <https://loyers.brussels/>

Met deze 'uitzondering' moet echter heel voorzichtig worden omgesprongen, want deze kan naargelang het oordeel van de vrederechter ook leiden tot een verbreking van de huurovereenkomst ten nadele van de huurder.

2.3.2. BEROEPSMOGELIJKHEDEN IN GEVAL VAN WEIGERING VAN HULP BIJ DE HUISVESTING VOOR MENSEN DIE OVER ONVOLDOENDE FINANCIËLE MIDDELEN BESCHIKKEN

1. Weigering van huur- en herhuisvestingstoelagen

Tot nog toe bestonden er **vier soorten toelagen voor het betalen van de huur** in het Brussels gewest: de herhuisvestingspremie, de toelage van het Gewestelijk Solidariteitsfonds, de gemeentelijke huurtoelage en de huurtoelage voor kandidaat-huurders die ingeschreven zijn op de lijsten voor een sociale woning. De herhuisvestingspremie is veruit de meest gebruikte, terwijl de andere slechts weinig tot zelden worden gebruikt.

We benadrukken hierbij dat met uitzondering van de toelage van het Gewestelijk Solidariteitsfonds, deze verschillende toelagen het voorwerp uitmaken van een **volledige herziening door het Gewest in het kader van een nieuwe ordonnantie** met de bedoeling om tot een eengemaakte huurtoelage te komen.

De **beroepsmogelijkheden in geval van weigering van toekenning** van deze toelagen worden hier aangehaald, respectievelijk voor en na de invoering van de toekomstige ordonnantie.

- Op basis van de oude regelgeving, dus **voor de invoering van de nieuwe ordonnantie**, verschillen de beroepsmogelijkheden naargelang het gaat om een weigering van de herhuisvestingstoelage of de drie andere toelagen.
 - Met betrekking tot de weigering van de **herhuisvestingstoelage**, of de beslissing om deze laatste te schrappen, kan er **gratis een beroep tot annulering worden ingesteld bij de regering van het Brussels Gewest** (of bij de ambtenaar die daarvoor bevoegd is) (via aangetekend schrijven, binnen 30 dagen vanaf de kennisgeving van de betwiste beslissing). Bij het uitblijven van een antwoord van de regering (of van de ambtenaar) binnen een termijn van 60 tot 90 dagen, wordt de aanvraag beschouwd als aanvaard. In geval van een ongunstige beslissing kan de aanvrager een gerechtelijke procedure inleiden. Maar ook hier is het bevoegde orgaan niet duidelijk gedefinieerd; de Raad van State heeft zich onbevoegd verklaard omdat het een subjectief recht betreft, en verwijst naar de hoven en rechtbanken. Men kan zich dus wenden tot de vrederechters (voor geschillen waarvan de waarde niet

meer bedraagt dan € 5.000) of tot de rechtbank van 1e aanleg (bedrag van meer dan € 5.000).

Op basis van de gegevens van het 'Departement voor juridische huisvestingszaken' van de Gewestelijke Overheidsdienst Brussel (GOB), zou er gemiddeld minder dan een beroepsprocedure zijn voor tien negatieve beslissingen.

- Voor de **drie andere toelagen** bestaat er momenteel geen enkel specifieke administratieve beroepsmogelijkheid in geval van weigering van deze toelagen. De **enige manier om in beroep te gaan is via juridische weg**, met alle belemmeringen die daarmee gepaard gaan en die zo'n procedure dwarsbomen (duur, complexiteit, kosten...).
- **De nieuwe ordonnantie** voorziet in een **beroep tot annulering** in geval van weigering van toekenning van de nieuwe huurtoelage (of van betwisting van het bedrag of een andere beslissing van de administratie), **dat moet ingediend worden bij de regering** overeenkomstig de vigerende administratieve procedure in geval van weigering van de herhuisvestingstoelage.

2. Weigering van aanvullende sociale bijstand van het OCMW

Het OCMW kan financieel tussenkomen in de huur, naargelang de noden van de huurder, via de toekenning van een aanvullende sociale bijstand.

Bij weigering is het mogelijk om een beroep in te stellen bij de **arbeidsrechtbank**. Toch zal de huurder, die wel behoeftig is geen sociale bijstand krijgen, indien de sociale gerechtelijke instantie die aangesproken wordt van mening is dat hij niet alle nodige stappen heeft ondernomen om zijn budgettaire last te verlichten door actief op zoek te gaan naar andere bronnen van inkomsten in plaats van op zoek te gaan naar een andere woning.

3. Weigering van de steun voor de samenstelling van een huurwaarborg

Over het algemeen stemt de huurwaarborg overeen met twee maanden huur op een geblokkeerde bankrekening op naam van de huurder bij een financiële instelling. Voor behoeftige personen is dit een grote hinderpaal om een woning te bekomen. Naast een aansluiting bij het BRUHWA-fonds dat recent in het leven is geroepen (zie infra), zijn er nog **verschillende mogelijkheden voor mensen die niet over de middelen beschikken om een dergelijke waarborg samen te stellen**: de bankgarantie (gelijk aan drie maanden huur) met de verbintenis van de huurder om deze borg bij zijn bank samen te stellen via vaste maandelijkse afbetalingen gedurende maximaal drie jaar; een bankgarantie (gelijk aan drie maanden huur) ten gevolge van een standaardcontract tussen een OCMW en een financiële instelling; en de lening

met progressieve terugbetaling en aan het nultarief van het Woningfonds.

Op het terrein **moeten we echter vaststellen dat deze mogelijkheden voor kwetsbare personen weinig efficiënt en toegankelijk zijn**.

Het mechanisme van de bankgarantie werkt slecht omwille van de terughoudendheid om deze toe te kennen. De steun die wordt verleend door het OCMW is wel essentieel, maar wordt toch als stigmatiserend ervaren en als een teken van uitsluiting. De eigenaars zien dit als een teken van een geringe solvabiliteit. Bovendien is de beslissingslatentie van de OCMW's niet echt verenigbaar met het ongeduld van een eigenaar en de overvloed aan kandidaat-huurders. Ten slotte is het zo dat de kredieten die worden toegekend door het Woningfonds enerzijds mensen met schulden uitsluiten en anderzijds moeten terugbetaald worden in een beperkt aantal schijven (vaak onmogelijk voor bescheiden inkomens).

Op basis van deze vaststellingen werd het **Regionaal fonds voor hulp bij het samenstellen van een huurwaarborg, het BRUHWA-fonds, beheerd door het Woningfonds**, in het Brussels Gewest opgericht op 1 januari 2018. Dit biedt de mogelijkheid om het bedrag nodig voor de bankgarantie te storten op een geblokkeerde bankrekening op naam van de huurder. De huurder is aangesloten bij het fonds en betaalt een maandelijkse schijf waarbij rekening wordt gehouden met zijn inkomsten.

De beroepsmogelijkheden in geval van een weigering verschillen enorm naargelang het gaat over de **eigenaar**, de bank, het OCMW of het Woningfonds. Voor de misbruiken van de eigenaars (vragen dat de waarborg op hun naam staat, een bedrag vragen dat overeenkomt met drie maanden huur in plaats van twee, enz.) zou men zich kunnen wenden tot de vrederechter, maar de huurders zien daar in de meeste gevallen van af. Wat de weigering van een **bank** betreft om een garantie samen te stellen, bestaan er in theorie beroepsmogelijkheden via FEBELFIN (Belgische federatie van de financiële sector) en in laatste instantie via OMBUDSFIN. Tegen de weigering van het **OCMW** kan beroep worden ingesteld bij de arbeidsrechtbank, waar de inspanningen die door de huurder worden geleverd zullen beoordeeld worden (cf. supra). Wat ten slotte de aanvragen bij het **Woningfonds** betreft, is het zo dat de geweigerde aanvraag (of de aanvraag die als geweigerd wordt beschouwd bij het uitblijven van een antwoord) het voorwerp kan uitmaken van een beroep dat gratis kan ingesteld worden bij de minister, binnen de vijftien dagen nadat werd meegedeeld dat de aanvraag geweigerd werd. Indien er geen antwoord van de minister komt binnen de voorziene termijn (21 dagen), wordt er definitief vanuit gegaan dat de vraag geweigerd werd. In de praktijk hebben de geweigerde leningen van het Woningfonds vrijwel nooit het voorwerp uitgemaakt van een beroepsprocedure.

3. Aanbevelingen

1.

De toegankelijkheid versterken van alle instanties voor administratief en gerechtelijk beroep op verschillende manieren:

- Beschikken over een toegankelijke eerstelijns **juridische hulpdienst**. In dit opzicht zou de hervorming van de juridische hulpverlening van 2016, die de toegang ertoe drastisch beperkt, herbekeken moeten worden.
- Het ondernemen van **proactieve stappen** door de administraties voor de meest kwetsbare groepen, rekening houdend met hun specifieke kenmerken. Dat omvat de duidelijke vermelding, in de betwiste beslissing, van het bestaan van een beroepsmogelijkheid.
- Garanderen dat beroep instellen **gratis** is.
- Het principe van het **delen van de bewijslast** veralgemenen, naar het voorbeeld van de antidiscriminatie-wetgeving.
- Het verbeteren van **de werkzaamheid van de beroepsmogelijkheden** in het algemeen:
 - de procedures vergemakkelijken;
 - de termijnen verlengen om beroep in te stellen;
 - de termijnen van de procedure beperken;
 - de betwiste maatregel opschorten tijdens het onderzoek van het beroep;
 - de mogelijkheid hebben om gehoord te worden;
 - de beslissingsbevoegdheid van de beroepsinstantie uitbreiden: de voorkeur geven aan de *hervormingsbevoegdheid* (de beroepsinstantie kan een beslissing nemen die in de plaats komt van de betwiste maatregel), in plaats van de gewone bevoegdheid om te annuleren (met verwijzing van het dossier naar de instantie die de betwiste beslissing heeft aangenomen).

In dit kader biedt de **mogelijkheid om beroep in te stellen bij het ministerie** alvorens zich tot justitie te wenden heel wat voordelen, zoals het feit dat het beroep gratis is, eenvoudiger en minder afschrikwekkend, enz. Wat dit betreft zou de mogelijkheid tot het betwisten van een weigering tot inschrijving in de bevolkingsregisters via een gratis beroep dat toegankelijk is bij de FOD Binnenlandse Zaken opnieuw moeten ingevoerd worden (zoals dat het geval was voor de hervorming van 2015).

- **Het versterken van de collectieve dimensie van de beroepsmogelijkheden**: iedere intensivering van de collectieve dimensie rond het slachtoffer van een schending zal de betrokkene sterken in zijn beslissing om een beroep

in te stellen. Verschillende getuigenissen tonen aan dat de zeldzame beroepen die werden ingesteld door huurders ondernomen werden dankzij de tussenkomst of de sterke ondersteuning van verenigingen, met name om de belangen van de huurders te verdedigen.

In dit opzicht zou het goed zijn als een andere persoon dan de betrokkene zou mogen instaan voor het beroep (bijvoorbeeld een vereniging die het recht op huisvesting van de meest kwetsbare personen verdedigt). De **'rechtsvordering ter verdediging van collectieve belangen'** verwijst naar een gerechtelijke procedure die ingesteld wordt, samen met of in plaats van de persoon die het slachtoffer is van een onrecht, door een vereniging naar aanleiding van een aantasting van haar maatschappelijk doel. Tot voor kort was dit slechts voorzien in specifieke gevallen, met name in het kader van de bestrijding van discriminatie. Sinds 10 januari 2019 voorziet het Gerechtelijk Wetboek de veralgemening van de rechtsvordering ter verdediging van collectieve belangen (in bepaalde omstandigheden).

2.

Alternatieve wijzen om conflicten op te lossen stimuleren, zoals verzoening of bemiddeling, met belangrijke bakens om machtsverhoudingen te vermijden. We benadrukken ook dat sinds 1 januari 2019 de advocaten verplicht zijn om de rechtzoekende in te lichten over de mogelijkheid tot bemiddeling, verzoening of een andere vorm van minnelijke schikking bij een geschil en deze oplossingen moeten aanmoedigen alvorens een geding in te leiden voor de hoven en rechtbanken van de rechterlijke orde.

Omgekeerd wordt beter vermeden dat men **verplicht wordt om een beroep in te stellen** in geval van een conflict, omwille van de vaak hoge kosten van de procedure en het ontbreken van een beroepsinstantie. Bepaalde hervormingen van de Brusselse huisvestingswet bieden voordelen indien men die weg inslaat: de hervorming verbiedt net het feit dat er in de huurovereenkomst een beding zou worden opgenomen dat erin voorziet om een beroep te doen op geschillenbeslechting in geval van een conflict.

3.

Inzake **discriminatie**: het organiseren van **controles** bij diensten/verhuurders die het voorwerp uitmaken van terugkerende klachten en in een ad hoc-sanctiesysteem voorzien. Er wordt voorgesteld om onverwachte, specifieke en anonieme controles in te voeren, met sancties als gevolg. De gecontroleerde diensten/verhuurders zouden dan alle dossiers moeten rechtvaardigen waarvoor een negatieve beslissing gegeven is.

Situatietesten en 'mysterieuze klanten-methodes' moeten ontwikkeld worden als controle instrumenten zodat de overheid zelf instaat voor het organiseren van deze testen. Een ordonnantie betreffende deze punten werd op 21 december 2018 gepubliceerd, zodat men voor de strijd tegen discriminatie op het vlak van huisvesting beschikt over dezelfde middelen als voor discriminatie bij tewerkstelling.

4.

Beschikken over exhaustieve statistieken over de weigeringen, de beroepsmogelijkheden en de beslissingen van justitie. Dat omvat het opstellen van jaarrapporten van de klachten die geregistreerd zijn bij de verschillende betrokken instanties en het centraliseren van de gegevens inzake beroep, met name voor het gerecht, teneinde op cijfermatige wijze het gebruik van de beroepsmogelijkheden en de desbetreffende rechtspraak te kunnen evalueren.

Colofon

› AUTEURS

Véronique VAN DER PLANCKE, onder leiding van Nicolas BERNARD

› SAMENVATTING

Marion ENGLERT

› LAYOUT

Nathalie DA COSTA MAYA

› VOOR MEER INFORMATIE

Observatorium voor Gezondheid en Welzijn Brussel
Gemeenschappelijke
Gemeenschapscommissie
Belliardstraat 71 – 1040 Brussel
Tel: 02/552 01 89
observat@ggc.brussels
www.ccc-ggc.irisnet.be

Marion ENGLERT
Tel: 02/552 01 55
menglert@ccc.brussels

› GELIEVE OP VOLGENDE WIJZE NAAR DEZE PUBLICATIE TE VERWIJZEN

Observatorium voor Gezondheid en Welzijn Brussel-Hoofdstad (2019), *Welke beroepsmogelijkheden zijn er ten aanzien van de verschillende problemen om toegang te hebben tot huisvesting in het Brussels Gewest? Samenvatting van het rapport 'Het (niet-)gebruik van beroepsprocedures inzake huisvesting' gerealiseerd door V. van der Plancke en N. Bernard, Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie, Brussel.*

› CETTE PUBLICATION EST ÉGALEMENT DISPONIBLE EN FRANÇAIS SOUS LE TITRE :

Les notes de l'Observatoire n°4 – *Quels recours possibles face à différents problèmes d'accès au logement en Région bruxelloise ?*